

OSLO KOMMUNE OVERFORMYNDERIET

Det kongelige Justis- og politidepartement
Sivilavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

(sendes pr e-post til: lovavdelingen@jd.dep.no)

Deres ref.:
20100885 EP KKF/LVM/bj

Vår ref.:

Dato:
6. mai 2011

HØRINGSUTTALELSE I FORHOLD TIL NY FORSKRIFT TIL VERGEMÅLSLOVEN AV 26. MARS 2010 OG LOVENDRINGER

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev av 9. februar 2011.

De ansatte i Oslo overformynderi har gått i gjennom forslaget. I det vesentlige er utkastet godt og vi har få innvendinger. Vi ser imidlertid at de kan bli noen utfordringer på enkelte områder. Vi har følgende kommentarer til høringsbrevets punkter:

5.1 Fylkesmannens opplæringsplikt

Vi er enig i at det er viktig med god opplæring av hjelpevergene, og med løpende veiledning. Forslaget synes å innebære en større arbeidsmengde, og dermed høyere kostnader for Fylkesmannen, enn dagens praksis i Oslo overformynderi.

Dagens opplæring består i liten grad av kurs, men alle nye hjelpeverger får vår håndbok til hjelpeverger ved oppnevningen. Den er praktisk rettet med detaljerte beskrivelser og med eksempler på vergeregnskap med mer. Vi sender også ut infoskriv til vergene på begynnelsen av året i forhold til regnskapsplikten og hva som hvilke opplysninger som forventes. Utover det har vi mye veiledning pr telefon og e-post, og holder ved behov, møter med hjelpevergene. Ingen saker er like, slik at den informasjon og bistand vi gir, vil variere fra sak til sak.

Vi er litt usikre på utbyttet av å arrangere kurs og møter for alle verger. Det har i liten grad blitt etterspurt av hjelpevergene. De er ofte mest interessert i å prate med oss om sin sak. Det vil ikke kunne skje i fellesmøter.

De faste vergene, enten det er advokater eller andre, skal i utgangspunktet ha spesiell kompetanse, slik at vi konsentrerer opplæringen av disse til de første oppdragene. Vi bistår deretter ved behov. Det gjelder særlig de såkalt proffe hjelpevergene. Siden vi er avhengige av dyktige og oppegående hjelpeverger, er vi nøye på oppfølgingen av nye proffe hjelpeverger. Noen vil oppleve å ikke få flere oppdrag, om de ikke er "proffe" nok, selv etter veiledning.

Det er positivt at den nærmere organiseringen av opplæringen er opp til Fylkesmannen, som vil være underlagt Statens Sivilrettsforvaltnings tilsyn i forhold til vergemål. Eventuell mangelfull opplæring kan da påpekes.

5.5 Beredskapsordning

Oslo overformynderi har pr dags dato noen utvalgte advokater og andre som stiller opp som setteverger i saker som går for tingretten, dommeravhør med mer. Det er uproblematisk å få oppnevnt verge på kort varsel. Vi har etablert saksbehandlingsrutiner for rask saksbehandling av henvendelser fra politiet og domstolen.

Vi ser behovet for informasjon til de ulike politistasjonene i Oslo om hvordan vi ønsker en anmodning om hjelpeverge eller setteverge skal være. Det varierer forholdsvis mye fra stasjon til stasjon. Det er ønskelig med ensartede opplysninger om behov, hvem det gjelder og hvilke personer som kan være aktuelle som verger. Vi vil derfor sørge for mer informasjon, slik at ordningen fungerer godt og er tidsbesparende for alle parter.

6.2 Meldeplikt

Det er viktig med meldeplikt om behov for hjelpeverge og om at behovet er bortfalt. Det er fint at det utarbeides et skjema, men det bør ikke være en plikt å bruke det. Enkelte har problemer med å fylle ut skjemaer, og en e-post, et brev, en bekymringsmelding, eller et møte hvor ønsket nedtegnes, vil i noen tilfeller være en bedre løsning. Vi er derfor enig med departementet i at det ikke skal forskriftsfestes en slik plikt.

7.2 Godtgjøring til vergen

Overformynderiet har ingen tro på at det vil la seg gjøre å ha en stab med faste hjelpeverger til en avlønning som hovedregelen tilsier. Unntaksregelen vil måtte bli normalen i hvert fall i hovedstaden.

Det er svært få egnede personer som er villige til å stille opp på mer eller mindre frivillig basis, med unntak av de pårørende. Overformynderiet er avhengige av at egnede personer vil stille opp. De pårørende gjør i hovedsak en veldig god jobb, og krever ofte ikke godtgjørelse. Litt fjernere slektninger, som nieser og nevøer, ønsker gjerne en liten godtgjørelse. For disse "alminnelige" vergene vil standardsatsene være greie. Det er positivt at det settes beløp i forskriften, slik at vi har noe å vise til, når det anmodes om dekning. Det er også fint at det gis unntak for skatteplikt for et samlet beløp på kr 4000 pr verge. Det er uansett ikke så mange verger og store samlede beløp det gjelder. Det antas at det kan la seg gjøre å få noen flere nærstående til å påta seg oppgaven med å være verge med en betaling av kr 4 000 og samtidig skattefritak for beløpet.

For de profesjonelle vil det som hovedregel, etter vår erfaring, ikke være mulig å bruke årlige satser. Timesatsen på kr 400 vil derimot være tilstrekkelig til at vi kan beholde de gode profesjonelle vergene. Etter å ha drevet med verving av profesjonelle verger de siste årene, fremstår det som klart at det ikke lar seg gjøre å få dyktige profesjonelle verger med de foreslåtte faste satsene. Det er utopi. Det lar seg heller ikke gjøre å få advokater til å ta oppdrag til en slik pris. Vi lever i et samfunn hvor det forventes betaling for det arbeidet som ytes. Det er nok tilbud for de som er aktuelle som verger om annet betalt arbeid. Det er viktig å rekruttere dyktige og rettskafne verger også for å redusere fristelsen av å forsyne seg av klientens midler.

Det ville for øvrig vært en fordel for vergene om det klarere ble gitt fradragsrett for vergehonorar i den vergetrengendes inntekt enn det er i dag. Skatt Øst godtar gjennomgående at utgiftene fradras, mens det ellers i landet varierer. Det kan synes som om det er opp til den enkelte saksbehandler. Vi vurderer å

innhente en prinsipputtalelse i den sammenheng, slik at hjelpevergene, og da særlig advokatene og de andre profesjonelle vergene, slipper å bruke mye tid på diskusjon med skattemyndighetene om fradraget.

7.3 Dekning av vergens utgifter

Overformynderiet ser at det vil være mer kraft bak en forskrifts fastsettelse av satsen for utgiftsdekning. Likevel faller vi ned på alternativ 2 om en fast årlig sats. Det reflekterer best virkeligheten. Med unntaksbestemmelsen om dekning av nødvendige utlegg etter forskriften § 20 andre ledd, gir det en god løsning. Det foreslås at beløpet kanskje settes til kr 1 000 pr år.

7.4 og 7.5 Inntekts- og formues grenser for dekning av godtgjøring av vergetrengendes midler

Departementet har satt fornuftlige inntekts- og formuesgrenser i sitt forslag. Det er noe vi vil vurdere å begynne å bruke allerede i dag, i mangel av konkrete rammer.

7.6.2 Forslag i forhold til vergeregnskapet

Overformynderiet er enig i at regnskapsplikten ikke skal være for byrdefull. Vi ser for oss at vi fortsetter dagens praksis med å sende ut årlig informasjon om hva som konkret ønskes opplyst. I tillegg synes det ønskelig med en samlet oversikt over hva vedkommende vergetrengende har av midler og av gjeld.

Vår erfaring i forhold til foreldre som er verger for sine barn, er at bør stilles krav om opprettelse av konto i barnets navn, før det fritas for regnskapsplikt. Vi opplever med jevne mellomrom at trygdeytelser kommer inn på foreldrenes konto og at det ikke lar seg gjøre å finne ut til hvem midlene tilhører, når barnet har behov for bruk av sine midler.

8 Finansiell forvaltning

Overformynderiet synes at beløpsgrensen på 2G er fornuftig, og er enig i knytningen til folketrygdens grunnbeløp. Det er også en stor forbedring av regelverket at vi nå vil få tilstrekkelig tilgang til opplysninger fra skattemyndighetene.

8.5 Melding om arv og gave

Overformynderiet er ikke enig i at det er overflødig med melding fra skattemyndighetene om arv og gave. Dersom meldingen om avkall på arv som vi får i dag bortfaller, vil vi ikke få melding om de tilfellene hvor barn og barnebarn mottar avkall på arv, eller gaver, som ikke settes på konto i barnets navn eller tinglyses på barnet. De vil ikke finnes i meldinger fra skatteetaten i forhold til de mindreårige. Man risikerer da at det gis fiktive avkall på arv, for å spare arveavgift, og at barnet aldri mottar midlene.

Vi har hatt en rekke tilfeller av det i praksis. Det som fungerer for å få midlene over på barnet har vist seg å være en opplysning om at vi vil gi skattemyndighetene melding om at midlene ikke er overført. Vi er redde for at et bortfall av den opplysningsplikten som er i dag, vil medføre at det åpnes et hull i regelverket, som skatte- og avgiftsplanleggere fort vil finne og benytte seg av.

Det er derfor viktig at Skatteetatens plikt til å si ifra om gaver og avkall på arv ikke bortfaller.

Det gjøres også oppmerksom på at de aller fleste dødsbo med umyndige arvinger skiftes privat. Det vil derfor ikke være noen skifteforvalter, slik Departementet skriver, som melder fra om beløp som overstiger forvaltningsgrensen.

Oslo byfogdembete har vært flinke til å gi oss meldinger om privat skifte etter skifteloven § 79. Domstolen har da ikke mer med boet å gjøre. Vi vurderer om setteverge må oppnevnes. Vergene tilskrives slik at de får beskjed om sine plikter i forhold til de mindreåriges arv. De av arvingene som forestår skiftene, gir oss gjennomgående ikke meldinger eller oppstillinger over boet og fordelingen.

9 Vergemålsmyndighetens regnskapsplikt

Vi har i utgangspunktet ikke så mange bemerkninger til bestemmelsene om innsending av fylkesmannens regnskap mm.

Det anses som noe problematisk er at det ikke er tatt inn en bestemmelse, slik vi har i dag om mulighet til å søke om utsettelse. Det samme gjelder forskriftforslagets § 11 om at vergeregnskapene skal legges ved fylkesmannens regnskap, dvs innen 31. mars hvert år. På det tidspunktet vil svært få av regnskapene være gjennomgått. Det synes lite hensiktsmessig å sende med regnskap som fylkesmannen ikke har fått sett på.

Det bemerkes at vi i samråd med Fylkesmannen gikk bort fra ordningen om å vedlegge regnskapene på 1980-tallet. Det var en ordning som ble vurdert som lite hensiktsmessig, og som man derfor gikk bort fra. Når det ikke anses nødvendig i dag og det ikke har vært ansett som nødvendig for vergeregnskapene på 20 – 30 år, stiller vi oss uforstående til at det skal være nødvendig i fremtiden.

Det er svært mange regnskap for oss å kontrollere i dag, og vi benytter oss hvert år av muligheten til å søke Fylkesmannen om utsettelse i forhold til dagens vergemålslov § 83 første ledd. Fylkesmannen kan når overformynderiets arbeidsbyrde krever det, forlenge fristen. Vi anmoder gjerne om en utsettelse til en dato i juni hvert år.

Vi anmoder om at det tas inn en bestemmelse i forskriften som gir Statens Sivilrettsforvaltning en mulighet til å gi utsettelse, og at bestemmelsen om å vedlegge vergeregnskapene ikke gjøres absolutt. Statens Sivilrettsforvaltning bør få en mulighet til å bestemme om det er nødvendig.

Det vises for øvrig til våre kommentarer under punkt 11 om overgangsordninger.

10 Forskjellige bestemmelser

Fremtidsfullmakt

Det er fornuftig at det er fullmektigen som skal sørge for at stadfestingen av en fremtidsfullmakt registreres i de nødvendige offentlige registre. Dersom det senere opprettes vergemål i stedet for fullmakten, er det naturlig at vergen, gjerne med bistand fra Fylkesmannen, sørger for sletting av registrering.

Det er en god idé å ha en bestemmelse som åpner for at fremtidsfullmakter opprettet før lovens ikrafttredelse, vil ha de rettsvirkninger som følger av loven, når den trer i kraft. Vårt inntrykk er at mange allerede i dag har satt i gang med å skrive fremtidsfullmakter. Det har vært en av de mest

populære nyhetene for folk flest.

Forvaltning av legatmidler

Så lenge departementet står fast på at fellesforvaltningen som blant annet Oslo overformynderi i dag har, skal avvikles, vil det neppe være interessant for verken legatstyrene eller fylkesmennene at fylkesmannen overtar forvaltningen av legatene.

Oslo overformynderi har sammen med ledelsen i kommunen, satt i gang en gjennomgang av de ulike legatene og hva som kan gjøres. Det er mange legater som forvaltes og bestyres av oss, enten alene eller sammen med politikere og andre i styrene. Forvaltning og bestyrelse er fastsatt i legatenes vedtekter. Vi ser for oss at det vil bli en god del arbeid i forhold til Stiftelsestilsynet vedrørende endring av vedtekter, og for kommunene med etablering av nye "legatkontorer". Det er i Oslo overformynderi i underkant av en stillingshjemmel som medgår til behandling av søknader om utdeling. I tillegg krever arbeidet med styremøter, oppfølging og regnskap mm en del tidsbruk fra ledelsens side.

Overformynderiet skulle som tidligere uttalt, gjerne ha sett at fellesforvaltningen fortsatte. Det har gitt god avkastning til de mindreårige og vergetrengende. I tillegg har det vært oversiktlig og inn- og utbetalinger har vært enkle å føre og utføre. Formula, som brukes i dag, har gitt god oversikt og vært grei å bruke, også i forhold til registrering av særforvaltede midler. Dagens system kunne med hell ha blitt videreført.

11 Overgangsordninger

Avslutning av overformynderiets virksomhet

I motsetning til departementet synes vi det er nødvendig med særskilte regler om arkivene. For Oslo overformynderis del vil det ikke la seg gjøre å la arkivet bli igjen, og bare ta med pågående saker. Det vil normalt være en del forespørsler rundt arkiverte saker i minst et par år etter avgang. Vi har i dag svært mange gamle saker i arkivrom tilknyttet dagens lokaler, da Byarkivet ikke overtar saker yngre enn 25 år.

Det vil bli svært tidkrevende for fylkesmannen og for verger og pårørende å vente på å få tilgang til opplysninger fra avsluttede saker, dersom de befinner seg i kommunen. Ved å sette en strek for avgangssaker minst et par år tilbake, vil det trolig bli færre forespørsler til kommunen om oversending av saker. Det tar erfaringsmessig lang tid allerede i dag for de gamle sakene som etterspørres fra Byarkivet. Slik vi oppfatter det har heller ikke kommunen noe ønske om å holde tilbake alle såkalt avsluttede saker.

Det foreslås at alle avsluttede saker 2 til 3 år tilbake i tid blir overført til kommunens arkiv, og at det øvrige blir med over til Fylkesmannen. De avsluttede sakene overføres til kommunens arkiv etter hvert som de blir "gamle" nok. Fylkesmannen beholder alle saker som avsluttes etter overføring til Fylkesmannen.

Regnskap

Overformynderiet har en del innvendinger og bemerkninger til departementets forslag på dette punktet.

Det synes unaturlig, unødvendig, kostnadsdrivende og lite hensiktsmessig at vergene skal bli pålagt å levere regnskap i midten av et år, dersom loven vil tre i kraft f. eks fra 1. juli 2013, dvs. ikke 1. januar 2013. Vi kan ikke med vår beste vilje se hvorfor det skulle kreves. De vil fortsette sitt arbeid på samme måte og det vil ikke være store endringer for vergene. Det vil ikke vergene ha noen forståelse for. Slik vi ser det er det eneste praktisk gjennomførbare at et vanlig årsregnskap leveres etter utløpet av kalenderåret på samme måte som før, men da til Fylkesmannen, hvor de samme medarbeiderne som i dag vil gjøre samme jobb.

Dersom departementet likevel setter slike bestemmelser vil det heller ikke la seg gjennomføre med en frist for Oslo overformynderi til å kontrollere vergeregnskap i løpet av en måned. Det er et arbeid som strekker seg ut over minst et halvt år hos oss. Etter det tidspunktet vil vi normalt fortsatt ha noen utestående regnskap å kontrollere.

Det ville koste Oslo kommune svært mye å få på plass en stab med godt opplærte vikarer, leie lokaler med pc-er og tilgang til våre datasystemer og arkiver, for å kunne avslutte en kontroll av vergeregnskap i løpet av 3 måneder. Det vil rett og slett ikke være gjennomførbart. Når det i tillegg ikke kan ses å være noen fornuftig begrunnelse, har vi store innvendinger mot forslaget.

Fellesmassene

Det eneste som synes fornuftig dersom beslutningen om avvikling av fellesmassene opprettholdes, er å få til en avtale med en av landets øvrige forvaltere om oppkjøp av obligasjonene. En annen form for avvikling synes ikke gjennomførbar og fornuftig i løpet av kort tid. Det synes også unaturlig at forvaltningen blir værende igjen i kommunen i en periode. Det er upraktisk i og med at midlene følger den vergetrengende og at de alle blir med over til Fylkesmannen. Hvilke skulle da bli igjen i kommunen, og hvilke skulle få de disponible midlene over på sine konti i bank?

12 Økonomiske konsekvenser

Det bemerkes at det ikke beregnes mva av godtgjørelse til hjelpeverger, verken for advokater eller andre etter fritak ble gitt mange år tilbake i tid. Beregnede kostnader til godtgjørelse til vergene kan derfor fratrekkes mva.

Andre lovendringsforslag

Sikkerhetsfondene:

Det synes som en fornuftig løsning å videreføre sikkerhetsfondene som ett nasjonalt sikkerhetsfond. Ingen av forslagene er perfekte, men det synes mest riktig og rettferdig å overføre det til staten.

En fordeling til de som i dag har midler her, vil gi en tilfeldig fordel. Det synes ikke å være andre gode alternativ til en overføring til et nasjonalt sikkerhetsfond. Det vil også være minst ressurskrevende.

Det vil være nødvendig med en avklaring av hvem som har ansvaret, dersom en bank går overende i fremtiden. Vi tenker da på et tilfelle der en person har mer enn kr 2 millioner, som dagens bankgaranti dekker. Det forutsettes da at utvalget ser for seg en løsning med en bank, og ikke flere banker hvor midlene kan spres. Det vil da kunne oppstå tap og bli behov for bruk av et slikt fond. Dersom det ikke strekker til er det uklart hvem som skal ha ansvaret. Vil staten stå som garantist? Det bør lages nærmere retningslinjer for fondet.

Avsluttende kommentarer

I dag blir hjelpevergens navn og adresse ført i Folkeregisteret som c/o adresse på den som har fått hjelpeverge. Det fremgår ikke av Folkeregisteret at vedkommende er hjelpeverge, og vi antar at man også i andre tilfeller kan bli registrert ved c/o adresse. Vi stiller spørsmål ved om det ikke klarere burde fremkomme at det er oppnevnt hjelpeverge.

Overformynderiet i Oslo har i dag stor glede av vårt regnskapssystem Formula, som gir oss en samlet oversikt over klientens formue og gjeld, inntekter og utgifter. Det bør videreføres i nye IT-systemer.

Vi håper at de få innvendingene vi har, blir tatt hensyn til, og at våre øvrige kommentarer kan være til hjelp i den videre prosessen. Det er bare å ta kontakt med undertegnede om det er behov for utdypning.

Med vennlig hilsen

Bente Alvestad
overformynder